

Bemærkninger med Hensyn til vildtvorende Planter paa forskjellig Jordbund.

(Meddeelt af en Landmand.)

I 2det Bind 3die Hefte af Tidsskrift for Landoekonomie findes en Afhandling om, „ved Hjælp af de vildtvorende Planter at udfinde Jordens Bonitet“, og i Anmeldelsen af dette Skrift har Oversætteren gjort den Bemærkning, at det var ønskeligt, at flere Landmænd vilde meddele de Jagttagelser, de maatte have gjort i denne Retning, hvilket har givet Indsenderen heraf Anledning til at meddele følgende Bemærkninger.

Blandt de flere Græsarter, som Forfatteren henregner til Sandplanter, burde endvidere opføres, som aldeles karakteristiske:

Aira præcox (Tiblig Bunkgræs),

Holcus mollis (Blødt Hestegræs).

Det første findes kun paa høie ufrugtbare Sandbanker, og er forresten en aldeles værdiløs Plante, da den ikke ædes af Kreaturerne, og lader sig ogsaa trække op af Jorden ved en svag Berørelse. Det sidste Græs træffes paa fugtigt Sand, og ædes som bekendt af Dvæget.

Naar Forfatteren antager, at *Anthoxanthum odoratum* (Guulax) hverken bliver ædt af Dvæg eller Faar, saa maa det være af den Grund, at naar dette Græs vorer paa høie tørre Steder, bliver det saa lidet af Væxt og Straaet saa stivt og

tørt, at det derfor vrages af Kreaturerne. Hvorimod det, paa sit vistnok rette Borested, paa høie naturlige Enge, især paa frugtefulde Steder opnaaer en større Vægt, og er yndet af alle Kreaturer, baade som Græs og Hv.

Som Planter, der tilbeels udelukkende vore paa sandet, gruset og stenet Jordmon, kan ogsaa med Høie nævnes:

Daucus Carota (Bild Gulerod)

Myosotis arvensis (Mark-Forglemmigei),

Achillea Millefolium (Tusindbladet Røllike),

Viola arvensis (Mark-Viol) og tilbeels ogsaa

Viola tricolor (Stedmoder-Blomst) især paa Gruus.

Indsenderen kan ikke være enig med Forfatteren i, at *Equisetum arvensis* (Almindelig Paderofte) er en ægte Leerplante; naar den træffes paa en Mark af ibrigt god Bonitet, kan man altid være sikker paa, at dens Borested antyder de meest sandede og ufrugtbare Steder, hvor Leret, om det findes, ligger saa dybt, at det ikke kan komme i Betragtning ved Jordens Bonitering.

Tanacetum vulgare (Regnsfang) er anført som en ægte Leerplante; men den voxer ligesaa hyppigt, og ligesaa frodigt paa det fletteste Sand, som paa Leer, og kan kun karakteriseres som en Plante, der ynder et tørt Borested.

Phleum pratense (Thimotigræs) har Forfatteren regnet med til Leerplanterne; men dette Græs er jo almindeligt paa ethvert Jordmon, og kun frodigt og meest perennerende hvor det dyrkes paa tørvblandet Jord.

Trifolium medium (Bugtet Kløver)

og *Ononis spinosa* (Krageflo)

kunne ogsaa anføres som Leerplanter. Begge Planter angive som oftest Leerbund, om end dette Jordmon ellers ikke er det fremherskende paa de Steder hvor de træffes.

Chrysanthemum segetum (Onde Urter) har Forfatteren ogsaa regnet til Leerplanterne, men den findes paa udmagret Jordmon af alle Slags, og forsvinder ved Jordens bedre Cultivering.

**Uf en Skrivelse fra Docent S. Lange i Anledning af
foranstaaende Meddelelse.**

De Bemærkninger i en Skrivelse fra en ubenævnt Landmand i Anledning af Afhandlingen „de vilddvorende Planter som Hjælpemiddel til Jordbonitering“, som De har havt den Godhed at meddele mig til Gjennemlæsning, have meget glædet mig, fordi ethvert Bidrag fra dem, der med Sagkundskab forene Interesse for Gjenstanden, vil bringe vore Kundskaber i denne Retning videre. Selv om der angaaende enkelte Punkter kan finde Menings-Ulighed Sted, vil dette kunne bidrage til Sagens Fremgang, idet derved andre Landmænd og Botanikere kunne foranlediges til nærmere at undersøge de Planter's Forekomst, hvorom der er reist Tvivl.

I denne Anledning maa jeg her bemærke, at jeg ved enkelte af de i Afhandlingen opregneede Planter vel harde nogen Tvivl om hvorvidt de med Rette af Forfatteren vare angivne som Characteristiske for denne eller hiin Jordbundsart, men at jeg desuagtet ikke udelod disse, skete netop for at foranledige Drøftelse af deres Berettigelse til at indtage den Plads, som dem af Forf. vare anviste, og af denne Grund anfaa jeg det for rigtigere at optage for mange end for faa Arter. Da Spørgsmaalet om Planternes Forhold til Jordbunden har været saa libet bearbejdet især hertillands, er det en Selvfølge at det i Afhandlingen Meddeelte kun er at betragte som et Udgangspunkt, som der ved nyere Undersøgelser og ved Fleres forenede Opmærksomhed efterhaanden kan drages fra og lægges til. De faa Arter, som ikke findes nævnte i Originalen, men som jeg efter egen Erfaring har tilføjet, har jeg søgt at indskrænke til Saadanne, som efter de Jagttagelser jeg har havt Leilighed til at gjøre, turde ansees for utvivlsomme Beboere af en vis Jordbund.

I Anledning af de Jagtttagelser, som Brevet's Forfatter har meddeelt, skal jeg tillade mig at bemærke følgende:

Aira præcox L. (*Airopsis præcox* Fr., tidlig Dværgbunke) forekommer ganske vist fortrinnsviis og maaſtee udeluf-

fende paa Sandjord, og i en fuldstændig Fortegnelse over Sandplanterne bør den uden Tvivl optages blandt disse, men i praktisk Henseende er dens Udeladelse dog mindre vigtig, fordi den baade er saa liden at den let undgaaer Opmærksomheden og tilmed meget tidligt henvisner og skjules af høiere Planter, i hvis Selskab den voxer.

Holcus mollis (blødt Hestegræs), har jeg ogsaa oftest bemærket paa Sand (hvilket vil findes angivet i min „Haandb. i den danske Flora, Pag. 63), men da den ogsaa forekommer paa andre lette og noget fugtige, muld- eller tørblandede Jordmon, var jeg i Tvivl om, hvorvidt den burde tilføies eller ikke blandt de for Sandet Characteristiske Værter.

Bemærkningen om *Anthoxanthum odoratum* tilhører Forfatteren. Jeg selv har aldrig hørt Andet end Godt om denne Græsart, og skulde saaledes være tilbøielig til at antage Brevskriverens Hypothese. I hvert Fald kunde det ønskes videre undersøgt om den virkelig vrages af Kreaturerne, naar den voxer paa mager Jordbund, da den ofte der udgjør en Hovedbestanddeel af Græsvegetationen.

Som Planter, „der tildeels udelukkende vore paa sandet, gruset og stenet Jordmon“ nævnes af Brevets Forf. følgende:

1. *Daucus Carota* (Vild Gulerod). Denne Plante voxer tilvisse paa forskjellig Jordbund, men dersom jeg efter mine Jagttagelser skulde angive nogen Jordart, som den fortrinsviis ynder, maatte det være Leerjorden; thi den er aldeles fremherskende i de bedre Egne af Fyen og især paa Holland, hvor, som bekendt, Sandjord er en Sjældenhed.

2. *Myosotis arvensis* (*M. intermedia* Link, *Mark-Forglemmigei*) findes ofte paa Sand, men ogsaa i andre Jordbundsarter, f. Ex. i stærk muldblandet Jord, og kan ingenlunde opføres blandt de ægte Sandplanter. 2 andre Arter af samme Slægt *Myosot. stricta* (Ranf. F.) og *M. collina* (Bjerg-F.) kunde derimod bestemt nævnes blandt Sandplanterne, men deres Optagelse er for vort Diemed (med Hensyn til Jordboniteringen) mindre vigtig, da de, ligesom den ovenfor

omhandlede *Aira præcox*, deels ere meget lave, uanseelige Bærter, og deels tidligt henvisne, saa at der noget hen paa Sommeren neppe findes Spor tilbage af dem.

Achillea Millefolium (Tusindbladet Røllike) kan efter mine Jagttagelser ingenlunde henregnes til de for Sandet eller overhovedet for nogen Jordart characteristiske Planter. Jeg har fundet den mellem Klipperisterne i Bornholms Granit, i stiv Leer og i stærkt muldblandet Jord, f. Ex. omkring Byer, men den forandrer for endeel sit Udseende efter det forskjellige Borested: paa mager Jord er den sædvanlig lav (ofte kun 3 à 4 Tom.) har meget fint deelte og stundom stærkt haarede Blade, af og til rosenrøde Blomster; heromkring Kjøbenhavn bliver den ofte ca. $\frac{3}{4}$ Alen høi, har bredere Klige i Bladene og næsten ingen Haarbeflædning.

4. *Viola arvensis*. Hvis dermed er meent *V. tricolor arvensis*, da kan jeg heller ikke indrømme denne Blads blandt de eiendommelige Sandvæxter. Den forekommer paa dyrkede Agre af den allerforskjelligste Bestaaffenhed. Derimod turde den ligeledes anførte Hovedart, *V. tricolor* (Stedmoderblomst), som adskiller sig fra Afarten ved større, i vild Tilstand næsten altid lyseblaa Kronblade, vel med Joie optages blandt Sandvæxterne.

Equisetum arvensis (Alm. Padderokke) er af Torf. anført som en ægte Leerplante, og hermed stemmer min Erfaring aldeles overeens. Denne Plante voxer ganske sikkert intetsteds saa frodigt og i saa stor Mængde, som hvor Jordbunden er stærkt leerholdig. Naar derfor Brevets Torf. bemærker, at „naar den træffes paa en Mark af ivoirigt god Bonitet, kan man altid være sikker paa at dens Borested antyder de meest sandede og ufrugtbare Steder“, da kan jeg ikke være enig med ham heri. Den kan vistnok af og til findes paa Steder hvor Jordtorpen er sandig, men da vil det (som ogsaa i Afhandlingen bemærkes) oftest, om ikke altid vise sig, at Undergrunden er leret. I gjennemskaarne Skrænter finder man ofte dens Rodstok (der stundom paa enkelte Punkter er knoldeformigt op-

fulmet) i en næsten utrolig Dybde, og hvor jeg da har efter-
søgt, har jeg stedse fundet de dybere Lag lerede. Det er nu
vel sandt, at den paa Grund af denne Omstændighed er mindre
brugbar som Middel til Jordens Bonitering, men desuagtet
troer jeg at den er og bliver en af de for Leret eieendommeligste
Planter.

Tanacetum vulgare (Regnsfang) er efter min Me-
ning ogsaa langt overveiende i Egne, hvor Leret er en fremher-
stende Bestanddeel af Jordbunden. Dens stærke Udbredelse paa
Holland, dens sparsomme Forekomst i det Indre af Halvøen
synes at tyde hen derpaa. At den skulde vore „ligesaa hyppigt
og ligesaa frodigt i det fletteste Sand som i Leer“ har jeg idet-
mindste aldrig hørt Leilighed til at bemærke.

Bemærkningerne om *Phleum pratense* og om *Chry-
santhemum segetum* turde vistnok være begrundede. Jeg
havde netop ved disse Planter Tvivl om Rigtigheden af hvad
der i Originalen var anført, men optog dem af ovennævnte
Grund og fremførte kun ved den sidstnævnte det Ønske, at dens
Forhold til Jordbunden (s. Gr. til Mergling og Gjødning)
maatte nærmere iagttages.

Trifolium medium kan vistnok rigtigt henregnes til
Leerplanterne. Dette gjælder ogsaa om *Ononis spinosa*,
dog her i Landet kun hvor Leerjorden er beliggende nær Havet.
Den maa ikke forveksles med den langt almindeligere *O. repens*,
(krybende Krageflo), som er hyppig overalt i Landet, især paa
Leer, men ogsaa paa Sandjord.

Idet jeg herved slutter disse Bemærkninger, steer det med
det Ønske, at det af Brevets Forfatter givne Exempel maatte
efterfølges af flere Landmænd, da disse have langt rigere Leilig-
hed end Botanikerne til i det Enkelte og i længere Tid at
efterforske Planternes Forhold til Jordbunden.
